

5. Розслідування злочинів, вчинених на ґрунті нетерпимості: навч.-практ. посіб./Дрьоміна-Волок Н. В., Канюс В. М., Корж Є. М. та ін. Київ, 2012. 167 с.

Одержано 03.05.2017

УДК 343.3

Владислав Олександрович ПЕТРОВ,

курсант 3 курсу факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

Науковий керівник: Шульга Андрій Михайлович,

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 258³ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Розглянуто актуальні проблеми встановлення кримінальної відповідальності за створення терористичної групи чи терористичної організації. Висвітлено основні аспекти фактичної підстави кримінальної відповідальності за діяння, що передбачене ст. 258³ КК України, на прикладі таких злочинних утворень, як «ЛДНР».

Ключові слова: кримінальна відповідальність, терористична група, терористична організація.

Безпека громадян України та інших європейських держав на сьогодні перебуває під загрозою у зв'язку з проявами міжнародного насильства, що проявляється у створенні та існуванні великої кількості терористичних груп та організацій. Проблема захисту громадян від терористичної загрози є актуальною і для України, яка є невід'ємною частиною сучасної Європи.

Події у східних регіонах України засвідчили різке збільшення загрози тероризму та вимагають впровадження якісно нових методів виявлення, попередження і протидії активізації діяльності терористичних організацій, а також ужиття жорстких заходів із метою виявлення та ефективного блокування каналів фінансової підтримки такої діяльності [1, с. 56–57]. Зокрема, у контексті протидії активізації діяльності терористичних груп та організацій необхідно звернути увагу на проблемні питання кримінальної відповідальності за створення терористичної групи чи терористичної організації,

керівництво такою групою чи організацією або участь у ній, а так само організаційне чи інше сприяння створенню або діяльності терористичної групи чи терористичної організації.

Теоретичний і практичний фундамент дослідження тероризму та протидії терористичним групам та організаціям присвячені праці видатних учених, таких як: Ю. Антонян, О. Бандурка, Ж. Белл, С. Біндер, Л. Бонанте, Т. Бояр-Созонович, П. Вальдманн, Р. Вілкінсон, М. Гуцало, М. Дмитренко, В. Євдокимов, В. Ємельянов, К. Жарінов, В. Зеленецький, О. Зернецька, В. Івченко, Є. Камінський, Б. Канцелярук, О. Князєв, Е. Кожушко, А. Комарова, А. Крайнів, В. Крутов, В. Кубальський, У. Латипов, О. Литвинов, В. Ліпкан, В. Лунєєв, В. Лякер, Е. Ляхов, Ю. Марченко, Б. Мильніков, І. Міхеєв, Л. Моджорян, А. Новиков, С. Розен, О. Шелковнікова, А. Юр'єв, І. Яковенко та ін.

Віддаючи належне теоретичному та практичному значенню досліджень вітчизняних і закордонних вчених, вимоги сьогодення, а також недосконалість нормативно-правової бази щодо притягнення осіб до кримінальної відповідальності за вчинення злочинів терористичної спрямованості вимагає здійснення ґрунтовного наукового дослідження даного напрямку.

Відповідно до ч.1 ст.258-3 КК України, кримінальна відповідальність настає за створення терористичної групи чи терористичної організації, керівництво такою групою чи організацією або участь у ній, а так само організаційне чи інше сприяння створенню або діяльності терористичної групи чи терористичної організації. Аналіз диспозиції даної статті дає можливість виокремити складові елементи об'єктивної сторони складу злочину:

1. Створення терористичної групи чи терористичної організації;
2. Керівництво терористичної групою чи організацією або участь у ній;
3. Організаційне чи інше сприяння створенню або діяльності терористичної групи чи терористичної організації.

Виходячи з цього, слід відзначити, що кожна форма вираження об'єктивної сторони містить у собі такі поняття, як «терористична група» та «терористична організація». І, тому, постає досить логічне питання, що слід розуміти під цими поняттями? Так, Голова управління ГСУ МВС України, яке зайнялося розслідуванням діяльності так званих «ДНР» І. Цюприк з цього приводу слушно відзначив: «У кримінальному праві України немає нечіткого визначення тероризму, там взагалі немає визначення тероризму. Це величезна проблема. Існує ціла низка статей КК, які передбачають відповідальність за терористичну діяльність, а визначення тероризму у Кримінальному кодексі відсутнє. Це визначення є в законі «Про боротьбу з тероризмом». Однак його застосування

виглядає проблематичним. Цей закон регулює інші правовідносини. Теорія і практика кримінального права з упередженням ставиться до використання норм, які не входять до тексту КК. Відповідно, суди дивляться на включення цього визначення у обвинувальні висновки косо» [2]. У зв'язку з чим, він наголошує, що: «Проблема № 1 – це відсутність механізму визнання «ДНР» та «ЛНР» терористичними організаціями, що серйозно послаблює протистояння України тероризму». З цим важко не погодитись.

Так, дійсно, існує визначення – а хто і яким чином вирішує, що певна організація є терористичною, не встановлено. Через це у слідства вже два виправдувальних рішення суду за звинуваченням у тероризмі, які сьогодні розглядає апеляція. Також доводиться додатком задіювати статті, що не мають прямого стосунку до тероризму. А це значно послаблює зусилля у боротьбі з тероризмом, особливо на міжнародній арені [2].

СБУ та військова прокуратура кваліфікують діяльність організаторів та активних учасників «ДНР» та «ЛНР» саме за ст. 258-3 КК України. Але деякі суди не хочуть «зв'язуватись» з «терористичною» статтею і віддають перевагу використанню ст. 260 КК України (участь в незаконному військовому формуванні), бо зазвичай затримані апологети таких псевдоутворень заперечують участь у бойових діях і запевняють, що просто «стояли на шухері» (тобто, на блокпостах). Відповідно, довести, що вони були посібниками терористів, дуже важко. Ось показова цитата з рішення одного з судів Донецької області: «Національним законодавством України: ані Законом України «Про боротьбу з тероризмом», ані будь-яким іншим законодавчим актом – не визначено послідовності визнання організації терористичною, компетентних органів, які повинні звертатися з клопотанням про визнання терористичною організацією того чи іншого угруповання. На даний час відсутній законодавчий акт чи відповідне судове рішення про визнання терористичною організацією так званих «ЛДНР».

Щодо даного питання заступник голови Верховної Ради Оксана Сироїд заявила, що: «юридично «ЛДНР» не є терористичними організаціями» [3]. Цей факт підтверджують офіційні відповіді компетентних українських органів влади, на запити адвоката Дмитра Марченка, підзахисній якого экс-меру Слов'янська Неллі Штепі інкримінується вчинення злочину передбаченого ч.1 ст.258-3 КК України.

Адвокат надіслав близько десятка запитів до органів влади України, судів та комітетів Верховної Ради України з проханням роз'яснити, чи ухвалювалися органами державної влади України будь-які нормативно-правові акти (закони, розпорядження, накази тощо), про

визнання «ЛНР» та «ДНР» терористичними організаціями. Крім того, він просив повідомити про наявність будь-яких нормативно-правових актів, якими визначено список організацій Донецької та Луганської областей, які визнані терористичними Україною або хоча б однією державою, міжнародною організацією, міжнародною судовою установою [4].

Жоден компетентних орган державної влади не надав відповіді щодо визнання «ДНР» та «ЛНР» терористичної організацією. Хоча фактично ці псевдоутворення за усіма ознаками підпадають під терористичну організацію, проте через відсутність механізму визнання їх такими жодну з осіб, що входять до їх складу неможливо притягнути до кримінальної відповідальності.

Отже, правоохоронна система стикається з проблемою, що фактично в кримінальному кодексі є декларація про визнання діяння щодо створення терористичної групи чи терористичної організації, керівництво такою групою чи організацією або участь у ній, а так само організаційне чи інше сприяння створенню або діяльності терористичної групи чи терористичної організації злочинними, однак, у кримінальному кодексі відсутнє визначення, що значно ускладнює процедуру, та викликає необхідність застосування аналогії закону, на що судді досить небажано ставляться, та, на сьогоднішній день відсутній механізм визнання так званих «народних республік» терористичними.

Тому, на нашу думку, для вирішення питання визнання «ДНР» та «ЛНР» терористичними організаціями необхідно активізувати діяльність законодавчого органу щодо внесення змін до законодавчих актів, зокрема до Кримінального кодексу України з приводу більш детального роз'яснення змісту терористичної групи та терористичної організації, а також необхідно розробити дієвий механізм визнання груп та організацій терористичними.

Список бібліографічних посилань

1. Дмитренко Е. С. Роль фінансового контролю у виявленні та припиненні фінансування терористичної діяльності // Державна політика у сфері протидії тероризму: міжнародний досвід і його актуальність для України: зб. матеріалів Інтернет-конф. (Київ, 25 черв. 2015 р.)/Нац. акад. прокуратури України; Міжнар. наук.-дослід. центр з проблем боротьби з організов. злочинністю при Раді нац. безпеки і оборони України. Київ, 2015. С. 56–57.

2. Відсутність механізму визнання «ЛНР/ДНР» терористичними організаціями шкодить Україні // ВГОРУ: газета. URL: <http://vgoru.org/index.php/interv-yu/item/8035-vidsutnist-mekhanizmu-vyznannia-lnr-dnr-terorystychnymu-orhanizatsiiamy-shkodyt-ukraini> (дата звернення: 29.04.2017).

3. Юридично «ДНР» і «ЛНР» не є терористичними організаціями – Сироїд // 5 канал: сайт. URL: <http://www.5.ua/ato-na-shodi/>

yurydychno-dnr-i-lnr-ne-ie-terorystychnymy-orhanizatsiiamy-syroid-101359.html (дата звернення: 29.04.2017).

4. Вовк О. Чому АТО не має жодного стосунку до «ДНР» та «ЛНР» // Depo.ua: сайт. URL: <http://kh.depo.ua/ukr/kh/chomu-dnr-ta-lnr-nihtu-u-sviti-ne-vvazhae-teroristichnimi-13072016200000> (дата звернення: 29.04.2017).

Одержано 10.05.2017

УДК 343.359.3

Олександр Олександрович ПИХТІН,

курсант 2 курсу факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

Науковий керівник: Кондратов Дмитро Юрійович,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ВІДМЕЖУВАННЯ КОНТРАБАНДИ ВІД СУМІЖНИХ ЗЛОЧИНІВ

На основі аналізу діючих кримінально-правових приписів та спеціальної наукової літератури зроблено спробу вирішити питання правильної кваліфікації та відмежування контрабанди, відповідальність за яку передбачена ст. 201 КК України, від злочинів, передбачених ст. 300, 301 та 305 КК України.

Ключові слова: контрабанда, кваліфікація, відмежування.

При кваліфікації злочинів інколи виникає необхідність відмежування злочину від суміжних злочинів або інших правопорушень. Кримінально-правова кваліфікація передбачає встановлення у фактично вчиненому діянні ознак конкретного злочину, що передбачений в певній статті КК України.

В. О. Навроцький справедливо зазначає, що кримінально-правова кваліфікація нерозривно пов'язана з розмежуванням злочинів як фактів дійсності, правових норм та диспозицій статей закону, в яких виражені ці норми, складів злочинів, що становлять собою теоретичні моделі певних посягань [1, с. 475].

Найбільшу кількість спільних ознак контрабанда має із злочином, відповідальність за який передбачена ст. 305 КК України.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 305 КК України під контрабандою наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів розуміють їх переміщення через митний кордон України поза митним